

GAZETA

Palatul Cultural

55

Arad

ANTIREVIZIONISTA

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA:
ARAD, STR. NICU FILIPESCU 30.

Organ săptămânal de documentare
Redactor și proprietar: ISAILA TOLAN

ABONAMENTE: Pe un an 130 lei, pe 6 luni 70 lei.
Autorități, instituțiuni, întreprinderi 500 lei.
Autorități și instituțiuni sătești 200 lei.

Un bilanț întristător

Ni a fost dintru început mare teama că mișcarea numerusului valachicus fi va abătută din drum spre direcții politicianiste. De aceea odată cu bucuria ce ni-am exprimat-o că s'a găsit în persoana d-lui Al. Vaida Voivod omul cu răspundere și cu mare autoritate care să dea 'n sfârșit alarma în contra iobăgiei politice ce o pregătește viitorului românesci năvala listelor străine ajutate de corupția politicianistă, ni-am exprimat și mai marea bucurie că s'au mișcat taberele profesionale, cari ducând acțiunea în afară de politică, ne dau garanție că mișcarea va merge oricum înainte.

Din păcate — de sigur că din păcate — teama ni s'a adeverit repede întemeiată. Atacul Angeros ce s'a dat la Cluj în contra redacției vaidiste, măcelul și mai întristător întâmplat apoi la Sibiu, campania porționată apoi de zările d-lui Vaida în contra d-lui Maniu, arătat instigator la crime și ca autor al complotului lui Precup. Nu pot să bucur pe nimeni decât pe străini. E trist de tot acest spectacol. Dar este ceva mai trist. Și anume: că în timpul acesta mișcarea naționalistă a profesiunilor stă pe loc. Avocații abia la București mai dau semne de viață. Acțiunea naționalistă a medicilor din capitală n'a fost urdită până astăzi decât de meștri slujbași din ținutul Târgu-ureșului. Meseriași români se mișcă decât la Cluj. Conștientizarea asociației ziariștilor din Moldova și apoi a ziariștilor creștini din Basarabia au avut și n'are niciun efect la București. Și atâta e tot.

De o parte la bresle, la slujbă, un indiferentism cu adeverit inexplicabil. De alta, spectacolul urit dela Cluj, dela Sibiu se 'nfățisează bilanțul două luni al luptei pentru libertate. De-a doua desrobire. De-așa nu vom ajunge cu siguranță să vedem această a doua libertate înfăptuită!

Altă cutezanță a ministrului maghiar din București

„Gazeta Antirevizionistă” a fost singura — precum poate se știe — care a atras atenția asupra însemnătății deosebite a schimbării ce s'a întâmplat la sfârșitul anului trecut în conducerea legăției maghiare dela București. Semnalând în nr-ul nostru din 2 Dec. numirea în postul de ministru al Ungariei în capitala noastră a d-lui Ladislau Bărdossy, fost până atunci consilier la legăția maghiară dela Londra, subliniam că schimbarea aceasta are o importanță deosebită, trădată de însuși semioficiosul guvernului maghiar „Budapesti Hirlop”, care arăta în comentariile ce le făcea la 28 Nov. a. tr. acestei numiri, că Ladislau Bărdossy a fost în ultimii ani conducătorul de fapt al legăției ungherești dela Londra, că i se datorase în primul rând lui achizițiile ce le-a făcut în Anglia revizionismul maghiar, și că guvernul ungheresc l-a numit ministru la București „cunoscându-i virtuțile omenestii și diplomatice, deoarece capitala românească este una dintre cele mai importante și mai grele stațiuni”.

D. Bărdossy e reprezentant al Ungariei în România numai de patru luni.

Efectele speciale sale trimiterii la București se cunosc însă încă din prima lună. De cum și-a prezintat d-sa scrisorile de acreditare, politica ungherească din România a devenit de-o îndrăznelă uimitoare, și îndrăzneala ei merge crescând din zi în zi. Faceți numai o socoteală: De când n'a mai fost partidul maghiar așa de cutezător cum e dela Crăciun încoace?

S'ar putea spune însă că lucrul acesta nu se poate dovedi.

Ei bine! D. Bărdossy e nădăduș ministru la București al Ungariei post-belice care a îndrăznit să s'a mestece față în chestiunile noastre interne, făcând la guvern intervenții de felul acesta. Se știe cazul din protestele ce s'au ridicat în contra lui în parlament, și din declarația prin care d. subsecretar de stat al afacerilor străine Savel Rădulescu recunoștea că bizara aceasta imitație a ministrului ungheresc în treburile noastre interne s'a întâmplat într'adevăr.

Lecția din parlament nu i-a folosit ministrului Ungariei. Pentru că „Brasoi Lapok” din 5 crt. anunță că d. Bărdossy s'a dus săptămâna aceasta la subsecretarul de stat dela muncă dr. Valer Roman, și că în cercurile diplomatice demersul acesta al său e pus în legătură cu aplicarea legii pentru protecția muncii naționale.

Recitiți bine! Ministrul ungheresc dela București face demersuri în legătură cu aplicarea legii pentru apărarea muncii naționale. Face demersuri într'o chestiune exclusiv internă, și le face reprezentantului unei țări care are nu de azi de ieri și nu numai pe hârtie ci în cea mai severă aplicare o lege a numerusului clausus. reprezentantului unei țări care nu numai străinilor nu le dă drept de practicare a unei profesii, ci nu-l dă nici inșiși ungherilor din statele succesoare dacă nu se fac cetețeni maghiari.

Recidiva d-lui Bărdossy e mai mult decât revoltătoare. Intâia cutezanță de a se amesteca în

treburile noastre interne i-a fost pusă la punct cu foarte delicate mânuși, ca față de unul despre care se credea că vine din Anglia cu educație englezească. D. Bărdossy dovedește însă c'a venit la noi ca absolvent al școlii Ligii Revizioniste și a celorlalte oficine iredentiste. Din dascăleala din luna trecută n'a învățat nimic. Ii trebuie altfel de dascăleală pe care să n'o uite cu una, cu două. Nădăduim că îi va fi dată fără zăbavă. România mică a știut-o da acelor precursori ai lui cari cutezau să se amestece în treburile ei interne. Va fi oare România Mare mai prejos?

Case românești pe mâni de străini

Un anunț publicat în zările din Arad ne vestește că se 'nchide în sfârșit lupanarul lui Madár din fața primăriei, deci scapă Aradul de-o rușine și li se dă românilor arădani prilejul să tragă nădejde că localul prostituat de unghur Madár va deveni iarăși ce-a fost: un cinsjit local românesc.

Tragem această nădejde, pentru că restaurantul cu pricina e în imobilul unei bănci românești, a „Victoriei”, care-i obligată și prin tradiția ei și prin jertfa ce-a făcut-o statul român scoțând-o din impas, să facă prin închirierile sale politică românească.

Așteptăm dela banca „Victoria” să facă ea începutul care tot întârzie 'n acest Arad „al tradițiilor românești”: să-și închirieze

localurile la români. Fiindcă e totuși o strigătoare la ceri rușine ce se 'ntâmplă aici: să umble parcă cu lumânarea după chiriași străini frecare proprietar de casă român din centrul orașului, fie că e particular, fie că e primărie, fie că e instituție bisericească. Am mai arătat în coloanele acestea că dintre proprietarii români din centrul Aradului, nu-s doi, trei cari să ia și-un românaș printre chiriași străini cărora le dau în chirie localurile. Asta numai în România noastră se poate, unde nu te trage nimeni la răspundere că-ți bași pieptul la ntruniri patriotice ce rând românizarea orașelor, iar de altă parte, la faptă, te dai cu străinii. A bătut însă ceasul când încep răspunderile.

Noul ministru al României la Ankara

Pe ziua de 1 Mai a fost numit ministru plenipotențiar al României în capitala turcească d. Eugen Filotti, conducătorul cu titlu de ministru al serviciului de presă din ministerul afacerilor străine.

Numirea aceasta e o nouă și binemeritată distincție dată unuia dintre cei mai de seamă gazetari ai presei românești. D. Eugen Filotti, înainte de-a fi ajuns atașat de presă la Praga și apoi ministru plenipotențiar însărcinat cu conducerea biroului presei dela externe, a făcut gazetărie vreme 'nde lungată, și a fost printre întemeietorii presei ardelenne de după unire, câștigându-și în cercurile din Ardeal o reputație tot atât de distinșă ca și la București. Numirea sa în postul atât de important de ministru al României la Ankara e deci și-o onoare ce se face în persoana d-lui Eugen Filotti presei.

Răvașe

La 20 Aprilie expiră termenul până când își pot înainta actele străinii cari aveau îngăduința de liberă petrecere în țară. iar la 1 Mai urmează să se 'nceapă revizuirea lor.

Ni se făgăduiește de data asta o cernere mai severă decât cele din trecut. Orice promisiuni ni s'ar face însă și orice îndrumări s'ar da comisiilor de revizuire, noi nu putem crede într'o îndreptare atâta vreme cât se va face revizuirea cu ușile închise. Cerem să fie făcută în văzul obștesc, în fața reprezentanților presei și ai organizațiilor patriotice. Până nu se va admite acest control, orice promisiune ramâne praf în ochii proștilor.

În coloanele acestea a mai fost nu odată vorba despre notarii unguri și unghurizați pe mâna carora s'au lăsat și azi satele românești ale graniței noastre. Precum se știe, în contra unora dintre ei secția arădăna a Ligii Antirevizioniste a sezizat parchetul, fiindcă au pe conștiință vieți de români stinse în zilele tulburi ale anilor 1918-1919, și o inițiativă la fel era vorba că se ia în Bibor, pentru că se vede că nici acolo notarii unguri și unghurizați nu-s mai breji decât cei din ținuturile arădane și bănățene.

Acum ni se atrage atenția că un notar maghiar care la 1919 a trebuit să fugă pe fereastră dinaintea românilor din Macea, pe nume Iosif Olab, a fost prins că a falsificat în Bărzava acte de cetățenie pe seama unuia Stein și a familiei lui, și deși ancheta d-lui prim-pretor Mladin l-a găsit vinovat, n'a fost pedepsit decât cu mutarea, ca să se simtă din nou sub stăpânire ungherească și alt sat curat românesc, Prăjești.

Insul acesta, precum ni se spune, nu-i numai falsificator de acte de cetățenie ci e și căzut la examenul de limba română.

Și totuși partidul maghiar ne amenință cu Liga Națiunilor, pentru că am da pe unguri și unghurizați afară din slujbe!

La Budapesta a murit zilele trecute un român din România, vestitul proprietar de mine de aur secrete Alexandru Pocol dela Baia-Mare. Fie-iertatul a ispășit cu moartea sa întâmplată între străini puțina credință ce-a avut-o în medicina românească vestită în toată lumea. Adevărat că răposatul era dintre acei români cari vorbesc până și cu conaționalii lor ungherești, dar păcatul acesta al său, de-a se lua după ungurii și unghurizații dela noi cari fug cu fiecăre betegușă la medicii de obicei evrei ai Budapestei, nu e numai păcatul lui. Am mai cunoscut noi români cari își băteau pieptul că-s mai români decât alții, și când să-și dovedească românismul, au dat jugă la sanatoriile din Ungaria. Norocul lor, de care bietul Pocol n'a avut parte, că nemiloasa moarte li-a mai dat răgaz câteva zile ca să se întoarcă acasă și să dea ochi cu ea aici, între-ai lor.

Povestea cu colonizările lui Gömbös

— O așa-zisă „reformă agrară” care nu va folosi decât latifundiarilor și băncilor —

Precum se știe și din alte arătări ale gazetei noastre, prim-ministrul Gömbös proteste de doi ani și jumătate lumea ungurească că va face colonizări ca să vină 'n ajutorul săracimii dela țară, și promisiunea aceasta mincinoasă și-a repetat-o și 'n compania electorală sfârșită zilele trecute, după ce tot el, la 14 Febr. crt., declarase la radio că nu va face niciun fel de reformă agrară.

Presa budapestană, în frunte cu cea guvernamentală, nu-l dă promisiunii lui Gömbös nicio atenție. I-au înregistrat vorbele, și-atât; fără comentarii, fără laude, fără critici. Dovadă că nici însăși presa guvernamentală nu l-le scoate altceva decât praf în ochii prostimii.

Nu vor profita decât tot latifundiarul și băncile

Revenim azi din nou asupra acestei îndrăzneii a lui „Erdélyi Hírlap” și asupra promisiunilor mincinoase ale lui Gömbös, pentru că o gazetă budapestană, „Ujság”, ni-a făcut la 31 Martie, adică tocmai în prima zi a alegerilor ungurești, o dezlănțuire foarte serioasă.

Precum arată după știrile dela ministerul de agricultură „Ujság”, guvernul Gömbös s'a oprit în chestia colonizărilor la următoarea soluție (e vorba de soluția finanțării colonizărilor):

Guvernul va face apel la institutele financiare (adecă la băncile) cari au capitaluri de prisos, să cumpere pământuri dela latifundiar și să le dea în uzafuct (adecă în folosință) țăranilor. În primul rând s'ar adresa acest apel societăților de asigurare și caselor de pensii. Arenda va fi asigurată suficient prin obligații garantate de stat. „Se intenționează — spune „Ujság” în încheiere — să se soluționeze micșorarea latifundiilor (leépítés) prin rente garantate, dar nu așa ca arendașul uzufuctuar să fie totodată și proprietar al pământului.”

Li se iau 'napoi pământurile dacă nu votează cu guvernul

Arătăm în altă parte a numărului nostru de față, — în legătură cu lauda de sine a contelui Bethlen că a făcut în Ungaria o reformă agrară, — în ce chip cumplit și-au bătut guvernânții maghiari joc de cei câțiva țărani pe cari i-au improprietărit în deceniul trecut, vânzându-le iugărul de pământ, pe camătă, cu câte 101 mil de lei, și făcându-le tot pe camătă case cu prețuri ultrapițate, încât nu vor ajunge să le plătească nici fiilii fiilor lor.

Impertinența lui „Erdélyi Hírlap” dela Arad

S'a găsit, în schimb, precum am mai arătat, o gazetă ungurească dela Arad, „Erdélyi Hírlap”, care nu numai s'a făcut că-l ia pe Gömbös foarte 'n serios, dar a îndrăznit să spună că aia e reformă agrară, a lui Gömbös, pe care nici Gömbös nu o știe cum va fi, — și nu reforma agrară de aturea (adecă dela noi), care s'a făcut pe baze antisociale și antieconomice, luându-se pământul dela ungușuri cari îl munceau, și-anume luându-se cu plată pe hârtie, ca să se dea cu scopuri naționale unor majoritari (adecă români) cari nu-l muncesc și nu-l știu muncit.

Cu alte cuvinte, dacă se va întâmpla aceasta — și poate se va întâmpla — se va adevăra ceea ce am mai spus cu alt prilej despre marea reformă a lui Gömbös: Va fi o reformă de care nu vor profita decât latifundiarul și băncile. Latifundiarul își vor vinde o parte a latifundiilor îndatorate, ca să-și salveze restul, și și-o vor vinde tot lor, fiindcă tot ei sunt cu băncile. Așa-zii coloniști vor fi simpli arendași. Cu deosebirea că arenda lor va fi garantată de stat, adecă tot din impozitele lor.

Să mai adugăm ceea ce mai adaugă „Ujság”: că „coloniștii” (dacă se mai pot numi coloniști) nu vor fi mutați de unde sunt, și că colonizarea lor va fi de fapt „un fel de parcelare”. Cu alte cuvinte: Nu-i mută, pentru că nu cumva să aibă măcar credința că vor putea ajunge vreodată stăpâni al pământurilor nemeștii ce se cheamă că li se dau.

Asta-l reforma despre care „Erdélyi Hírlap” spunea că nu are pereche în lume, și că e'n comparație cu a României foarte socială, foarte economică, foarte dreaptă.

Vorba ceea (dacă nu ne-ar dura de bieții țărani din Ungaria): Să fie la ei acolo!

Situația acestor improprietăriti este deci că nici după 10—12 ani nu s'au stăpâni pe pământul căpătat, și nu-l vor fi stăpâni nici peste zece de ani.

De strămtorarea aceasta a lor profită cel dintâi guvernul, ca acum, de-o pildă, cu prilejul alegerilor.

„Magyarság” din 29 Martie (adecă cu două zile înainte de alegeri) aduce astfel știrea că în circumscripția electorală a rasistului festelich notariul au trimis în scris

înștiințări aceloră dintre improprietăriti cari au dat recomandări candidatul opoziționist Festelich, că s'a pornit în contra lor acțiune ca să li se ia pământul și casa fiindcă au rămas în urmă cu ratele.

Și totatunci generalul Gömbös mai vorbește de reformă agrară!

Neprihănită justiție maghiară

— Un procuror care ia mită —

La Budapesta s'a judecat în zilele de 26—28 Martie un proces cum nu s'a mai pomenit, despre care însă presa ungurească dela noi n'a suflut nici un cuvânt.

Acuzatul, condamnat la trei luni închisoare și la pierderea slujbei, a fost un procuror, Francisc Heppes, pe care l-au prins în flagrant, la cafenea, cu luare de mită, pentru că să stingă o acțiune ce o înaintase la parchetul din Budapesta un brutar. Brutarul înaintase acțiunea dar l-ar fi plăcut s'o lase moartă, și a aranjat chestia cu unul Székely Dezső, care fusese condamnat pentru avocatură clandestină și cu care procurorul Heppes era în relații prietenești. Székely a cerut pentru treaba asta 200 de pengő (șase mii de lei). După ce s'a aranjat apoi chestia, l-a mai cerut apoi brutarului, pe seama procurorului, un șperț de 15 mil de lei și un împrumut cu cambie tot de atâta. Brutarul a dat cei 200 de pengő, dar în privința restului s'a dus să se informeze la superiorii dela parchet al procurorului, dacă-l cu putință asemenea pretenție l s'a spus să se facă că stă la țarg, și când tocmai dedea banii, a apărut un procuror și a pus pe procurorul Heppes și pe avocatul clandestin Székely mâna.

Chestia e din anul trecut, dar când s'a întâmplat nu s'a scris despre ea nimic.

Se sporesc în Ungaria falimentele

Precum arată „Uj Magyarország” din 31 Martie crt. în primele trei luni ale anului trecut, și cu 11.24 la sută mai multe decât în primele trei luni ale anului 1933.

Au fost în aceste trei luni ale anului de față 180 de concordate forțate, 18 falimente, și 198 de declarări de insolvabilitate pronunțate de justiție. În luna Martie a anului curent au fost 53 de concordate forțate, 5 falimente și 58 de cazuri de insolvabilitate, adecă cu 5.45 la sută mai multe decât în Martie 1934.

Cine-s medicii statului român

— Statistici înspăimântătoare —

La București, precum am mai arătat în relatăriile noastre despre acțiunea pentru legiferarea proporționalei etnice, s'a alcătuit o organizație național-creștină a medicilor, urmată până-acuma — din păcate — numai de medicii români din ținutul Târgu-Murășului.

Organizația național-creștină a medicilor din București a ținut Marți o adunare la care s'au făcut arătări deadreptul înspăimântătoare. D. dr. Marin Popescu a arătat care e statistica pe țară a medicilor oficiali, cu slujbă de

stat (medici de circumscripție, medici comunali, medici de spitale, de laboratoare, etc., — afară de cei dela cfr. și dela asigurările sociale); d. dr. Șt. Cărciumărescu a arătat repartitia medicilor practicanți din București, iar d. Marius Constantinescu a conștințuit medicul militar.

Dăm aceste statistici după numărul din 5 Aprilie al ziarului „Unest versul”, grupând pe ale medicilor oficiali după provincii, ca să se vadă și mai bine îngrozitoare situație.

Statistica medicilor oficiali

— Fără cei dela CFR. și dela asigurările sociale —

I. În județele de pe granița de vest:

	Total	Minoritari	Români	% minorit.
Arad	77	56	21	72.73
Bihar	89	51	38	57.30
Salaj	38	32	6	84.21
Satu-Mare	47	33	14	70.—
Maramurăș	60	21	39	35.—
Timiș	104	59	45	56.73
Severin	37	22	15	59.50
Carăș	18	9	9	50.—

II. În Ardeal:

Hunedoara	38	15	23	40.—
Aiba	35	15	20	42.90
Sibiu	53	29	24	54.72
Făgăraș	14	5	9	35.70
Brașov	48	20	28	41.70
Ciuc	20	16	4	80.—
Odorhei	14	7	7	50.—
Trei Scaune	22	17	5	77.27
Murăș	51	24	27	47.—
Turda	22	14	8	63.64
Cluj	80	45	35	56.25
Năsăud	17	11	6	65.—
Someș	30	20	10	66.66
Târnava Mare	33	19	14	58.—
Târnava Mică	26	17	9	65.40

III. În vechiul regat:

Argeș	34	11	23	32.35
Bacău	32	17	15	53.12
Botoșani	22	13	9	59.—
Brăila	28	9	19	32.15
Buzău	32	15	17	46.80
Călărași	15	12	3	80.—
Constanța	46	17	29	37.—
Covurlui	41	21	20	51.20
Dâmbovița	27	10	17	37.—
Dolj	65	26	39	40.—
Dorohoi	18	13	5	72.20
Durostor	14	10	4	71.40
Fălciu	14	2	12	14.30
Baia	14	4	10	28.60
Gorj	27	15	12	55.50
Ialomița	30	10	20	33.30
Iasi	110	53	57	48.18
Iltov	340	65	275	19.12
Muscel	17	3	14	17.65
Mehedinți	28	9	16	32.14
Neamț	25	10	15	40.—
Olt	20	2	18	10.—
Prahova	45	12	33	27.—
Putna	24	7	17	28.30
Râmnicu Sărat	20	11	9	55.—
Roman	15	10	5	66.66
Romani	20	10	10	50.—
Tecuci	19	7	12	36.84
Teleorman	29	7	22	24.14
Tulcea	25	13	12	52.—
Tutova	16	13	3	81.30
Vaslui	15	4	11	27.—
Vâlcea	25	10	15	40.—
Vlașca	31	9	22	29.—

IV. În Bucovina:

Câmpulung	16	14	2	88.00
Cernăuți	73	62	11	85.—
Rădăuți	16	9	7	56.25
Storojineț	17	15	2	88.24
Suceava	14	13	1	93.—

V. În Basarabia:

Bălți	26	22	4	84.50
Cetatea Albă	32	30	—	93.75
Cahul	19	14	5	73.68
Hotin	25	21	4	84.—
Ismail	25	21	4	84.—
Lăpușna	94	57	37	60.—
Orhei	28	17	11	60.—
Soroca	25	22	3	88.—
Tighina	26	22	4	84.62

Medicii practicanți din București și medicii militari

1. Medicii practicanți din capitală sunt în total 1637.
Cu nume românești: 871 (Că nu-s toți români, e de sine înțeles).

Cu nume străine: 766.
La armată sunt 55 de evrei, 11 veterinari evrei și 11 veterinari maghiari.

Ultimii Valahi sub jugul Ungariei

de PETRE PETRINCA

Contele Ștefan Bethlen, fostul premier al Ungariei, spunea referitor la politica maghiară față de minorități, într'un articol al său din revista „Magyar Szemle” (V. „Bethlen szenzációs cikke a nemzetiségi kérdéssről” din „8. évfolyam”, 7 VI. 1933, Budapest), următoarele: „nici un fel de politică față de minorități nu poate avea scopul desnaționalizării minorităților ce trăiesc în mijlocul nostru”; sau: „nici un singur Român n-o să l maghiarizăm niciodată, ci din contră, o asemenea politică e bună numai ca

să ni-l întreineze pe minoritari și să-i atunge în brațele dușmanilor noștri”. Se mai declara apoi Bethlen împotriva „maghiarizării forțate, care nici în trecut n'ar fi fost scopul politic al națiunii maghiare”. Apoi că: „în Ungaria, în cel cincizeci de ani din urmă, naționalitățile au avut pierderi mari, dar acestea n'au fost consecințele meșteșugite ale politicii de maghiarizare, ci un rezultat firesc al forțelor economice a rasei maghiare, care i-a înfluențat.”

Din 8 milioane și jumătate locuitori, 4 milioane și jumătate au nume nemaghiare

În continuare, d. Lengyel Zoltán mai spune că: „numărul numelor de maghiarizat s'ar ridica la cifra de 4.500.000, adică la procentul rotund de 50% a populației Ungariei! După trei luni de experiență practică s'a vădit, că această cifră trebuie ridicată cu încă 50% chiar lăsând la o parte pe cei cu limbă maternă străină (de minoritari) și trebuie avute în vedere o serie de 4 000 000 de schimbări de nume.”

(Deci în programul maghiarizării, după Lengyel Zoltán, sunt luați și cetățenii minoritari, de naționalitate distinctă de aceea a maghiarilor.

Prin urmare și Românii din Ungaria!)

O „chestie de onoare”

„Nu demult — spune mai departe Lengyel Zoltán — prin „Pesti Napló” am atras printr'o scrisoare deschisă atențiunea ministrului de finanțe asupra problemei. Calculele mele au fost socotite exagerate. Am scris, că pentru această muncă urlașe trebuie creat un aparat (funcționaresc) necesar, pentru că se vor efectua anual cel puțin 150.000 — sau zilnic 500 — de schimbări de nume, iar această muncă va dura 40 de ani, și pentru ducerea ei la îndeplinire la ministerul de interne vor trebui însărcinați cam 50 de funcționari.”

Despre importanța problemei maghiarizării, Lengyel Zoltán spune: „E problema de onoare!”

a națiunii maghiare! Și dacă odată ne-am ocupat de ea și dacă a devenit obiectul unei acțiuni de guvernare: trebuie să realizăm această mare curățenie (a nației maghiare). Ultima operație de netezire a contopirii națiunii (?) nu trebuie s'o amânăm! Trebuie să fim maghiari în toate și dacă odată suntem în limbă și 'n simțiri, atunci toți maghiarii trebuie să poarte nume maghiare (citat din „Névmagyarosítás akadályokkal” de Lengyel Zoltán, „Pesti Napló”, 4. XI. 1933).

Din acest pasagiu al articolului d-lui Lengyel Zoltán reiese în mod nelăptos, că toate autoritățile de stat ale Ungariei sunt puse în slujba maghiarizării definitive a tuturor elementelor alogene din Ungaria!

Această maghiarizare, dusă cu o tenacitate diabolică, a declinat în mod dezastruos forța numerică a elementului românesc rămas sub stăpânirea Ungariei după tratatul dela Trianon.

Vorbele 'n lumina faptelor

Cu toată că fostul premier de deceniu al Ungariei afirmă că nu vor maghiariza nici un Român, niciodată, totuși Românii din Ungaria, sub guvernarea sa, au fost supuși unei puternice presiuni de maghiarizare forțată. În această privință avem dovezi incontestabile, începând cu maghiarizarea forțată a numelor.

angajații funcțiilor publice (funcționarii). Aceștia și toată lumea care are însărcinări publice, trebuie să poarte nume maghiar. Jandarmeria se poate spune că și-a terminat activitatea (de maghiarizare). Cererile jandarmeriei, în urma măsurilor energice ale prefectului poliției Ferenczy, vor fi înaintate toate până la finea lunii curente ministrului de interne. Casa de economii poștale, Oficiul de statistică, Poșta și Telegraful, s'au comportat în mod exemplar din acest punct de vedere, inundând (ministerul de interne) cu asemenea cereri. Cu promptitudinea și eficacitatea cea mai mare s'au comportat însă căile ferate ale statului. Președintele Szamarjai și inspectorul Dr. Gyökösi Endre, au fost încredințați cu organizarea chestiunii, și după sfaturile practice date de „Societatea de maghiarizare a numelor”, au luat măsuri, încât Căile ferate, în scurt timp, vor cere pentru sine cam 15.000 de nume frumoase și maghiare, încă în decursul anului curent.

Maghiarizările de nume în armată

Datează depe vremea lui Bethlen ordinul ce l-a dat în August 1930 tuturor brigăzilor și companiilor de divizie al armatei maghiare prim-ministrul de astăzi în Gömbös, pe vremea aceea ministru de război, ca să se maghiarizeze cadrele armatei. „In acest ordin se spune, că în Gömbös așteaptă să-și maghiarizeze numele toți militarii și mai ales ofițerii tineri. Totodată astăzi cercul ofițeresc, că această schimbare a numelor va fi soluționată în timpul cel mai scurt către ministrul de interne. În influența acestui ordin, unii mandanți au și fixat termenul launtru cărui ofițerii vor trebui să înainteze cererile pentru maghiarizarea numelor.” (Cităm în articolul „Gömbös magyarizert. Ofițierei dürfen nur magyarische Namen haben”, apărut în „Kronstädter Zeitung” 1. VIII. 1930).

După convorbirile prealabile avute, putem spera, cu siguranță, că autoritățile „capitalei” (cele municipale), vor proceda la fel.

„In armată — cu toate că d. prim-ministru Gömbös a fost primul inițiator, însușindu-și problema (maghiarizării) încă de pe timpul când era ministru al apărării naționale, — sunt pierduti. Generalii conducători, aproape fără excepție, au nume străine. Încă nu s'au trezit la conștiința datoriei ce o au ca să dea exemplu bun. Pentru aceste motive, atât în cercul ofițerimii, cât și în cel al soldaților, acțiunea (de maghiarizare) nu progresa multumitor și n'a atins încă rezultatul dorit.”

„In rețeaua extinsă a administrației, pe care o așteaptă cea mai mare muncă, încă se doarme. Cu excepția câtorva notari comunali înimosi și a câtorva autorități municipale, restul abia fac ceva în această direcție. Acest lucru însă nu mai poate rămâne așa. La conferința de jumătate de an a prefectilor, scadentă în luna viitoare, sperăm că din locul cel mai competent vor lua la cunoștință d-nii prefecti, care este hotărârea guvernului, și atunci pe întreaga linie și fără excepție se va pune pe muncă (de maghiarizare) întregul aparat administrativ.”

Cum a redus Ungaria numărul românilor săi dela 50-60 de mii la 16 mii

Românii din Ungaria — după recensământul maghiar din 1920 — sunt arătați în număr de 23 760 suflete. Dar cifra aceasta nu este adevarată, pentru că tot în datele statistice ale acelui an, în întreaga populație a Ungariei, găsim 88 828 de indivizi cari vorbesc limba română. În această cifră Ungaria, prin sistemul recensământului bazat pe „criteriul cunoștinței de limbă”, mai ascunde încă alte 30-35 000 de Români. Deci, în 1920, după statistica oficială, avem 23.760 Români, cari în anul 1930 au scăzut la cifra de 16.221 suflete. Pierderea, în abia zece ani, e de 7.541 suflete românești, plus pierderea sporului firesc, care deasemenea se ridică la câteva mii de suflete, pentru că aceiași statistică maghiară ne arată, că Românii sunt una dintre naționalitățile cele mai prolifiche ale Ungariei. Prin urmare, unde au putut dispărea abia în zece ani — conform statisticilor oficiale — aproximativ 10 000 de Români?

Răspunsul e simplu: au fost trecuți în contul creșterii națiunii maghiare, care, singură, are dreptul la viață în țara ungurească.

Ce s'a recunoscut la 1925 în Adunarea Națională maghiară

„In realitate, numărul Românilor din actuala Ungarie e de 50-60 000 suflete. Această cifră o putem stabili și din statisticele maghiare, cercetând rubricile confesiunilor, și o confirmă și un deputat maghiar, Victor Knaller, care a susținut la fel, printr'un discurs rostit în ședința din 13 Noembrie 1925 a

Adunării Naționale maghiare din Budapesta, că numărul Românilor din Ungaria e de aproximativ 50 000 suflete.

Și totuși statistica maghiară din 1920 arătase abia 23 760 suflete!

Numărul Românilor din Ungaria actuală acum 20 de ani

„Această cifră de 50.000 — spune d. Vasile Stoica — ne e confirmată prin datele episcopilor noastre de cari se țineau și de cari încă se țin din punct de vedere bisericesc comunele românești de dincolo de frontieră. Conform acestor date, în comunele aparținătoare eparhiei ortodoxe a Oradiei Mari, care sunt 9 la număr, avem 8 235 credincioși: în cele aparținătoare eparhiei ort. a Aradului, în care de asemenea sunt 9, avem 14 130 credincioși; iar în comunele aparținătoare eparhiei unite a Oradiei Mari, 15 la număr, avem conform șematismului eparhial din 1909 un număr de 17 558 credincioși. Astfel avem astăzi în Ungaria, în parohiile organizate cu caracter românesc, cel puțin 39 923 Români, în cifră rotundă 40 000. La aceștia se adaugă aproximativ 6000 Români uniți, cari încă dela întemeierea episcopiei unite ungurești din Hajdudorog, au fost atașați acestei episcopii, precum și aproximativ 4 000 Români ortodocși și uniți, cari nu au izbutit să-și organizeze parohii, fiind în număr mic prin comune cu alte majorități și având astfel gresită materială prea mare pentru puterile lor cu susținerea acestor organizații. Astfel numărul Românilor rămași sub stăpânirea ungurească e cu siguranță 50.000 suflete.” (Broșura „Les Minorités ethniques en Hongrie et en Tchécoslovaquie”. Prague, 1922, la pag. 52, arată că după

statisticile oficiale maghiare, în Ungaria, se află 49,000 Români). „Cu atât mai vădit putem accepta această cifră, cu cât statisticile eparhilor noastre sunt toate vechi și se bazează pe datele de dinaintea războiului mondial; nu cuprind deci sporul firesc din ultimii 15 (20) ani; iar pe de altă parte numărul opțiunilor din acest ținut pentru cetățenia română (conform tratatului dela Trianon) a fost mic în rândurile țărănimii legate de ogorul său și s'a redus aproape numai la intelectualii”. (Cit. din „Românii din Ungaria” de Vasile Stoica, „Graiul Românesc” An. II. No. 10 Oct. 1927).

Alte mărturii

Cifra de peste 50-60 000 Români din Ungaria, e confirmată și de studiul d-lui V. Tulescu: „Românii din Ungaria” („Graiul Românesc”, No. 5. Mai, 1930), în care se spune: „In Ungaria de azi, între Tisa și hotarul româno-maghiar, peste 60.000 de Români îndură și pe mai departe suferințele unei tragedii, începută din veacuri îndepărtate; o masă compactă de peste 60.000 Români a rămas ruptă dela țara mamă și osândită să supoarte înainte umilirile de veacuri din partea unui neam, al cărui loc n'ar trebui să fie în centrul Europei”, etc.

Cifra de peste 50.000 a Românilor din Ungaria o mai constată și d. I. Georgescu, în broșura: „Românii din Ungaria”, București, care la pag. 20, spune: „limba noastră abia dacă o mai vorbesc 50.000! — dar ei au încă vie conștiința națională sau cel puțin conștiința particularismului lor confesional „greco-catolic” sau „greco-ortodox”, atât de deosebit de acela al conlocuitorilor maghiari, calviniști sau reformați”, etc.

Dintre lucrările străine de specialitate asupra minorităților

(Continuare în pag. 4-a)

Ultimii Valahi în slujba Ungariei

(Continuarea din pag. 3-a)

din Europa, amintim două, cari constată existența a 50.000 de Români în Ungaria și anume: Italianul Attilio Tamara, în lucrarea: „La lotta delle razze nell' Europa Danubiana” (capitoliul Ungheria). Ed. Zanichelli, Bologna, la pag. 142, spune: „Alla stessa nuova Ungheria o Maghiaria (7.840.832 abitanți nel 1921) sono rimasti presso a circa 6.949.000 Maghiari, 521.000 Tedeschi, 165.000 Slovaci, 41.000 Croati, 49.000 Romeni, 22.000 Serbi, cioè l' 88,4 p. c. di Maghiari e l' 11,6 p. c. di allogeni”. Prin urmare, Attilio Tamara ne arată cifra de 49.000 Români, în

Ungaria. O altă lucrare: „The racial minorities in Hungary and Czechoslovakia”, la pag. 56, ne spune, că Românii din Ungaria numără 49.000 suflete („Rumanians 49.000”).

Și totuși, statistica maghiară din 1930, ne arată abia 16.221 suflete românești. Diferența față de anul 1920, ar fi de 32.227 suflete!

In realitate, conform rubricilor confesiunilor din statisticele maghiare dela 1900 și 1910, pierderea elementului românesc din Ungaria actuală se poate evalua fără exagerare la minimum 35.000—40.000 suflete.

Repartiția românilor pe județe

Conform datelor noastre dela eparhii și rubricilor confesiunilor din statisticele maghiare din anii 1910 și 1920, populația minoritară românească din actualele granițe ale Ungariei e pe județe următoarea:

In județul Bihar 25.000 Români;

In județul Cened 8.000 Români;

In partea din jud. Arad rămasă la Ungaria 2.500 Români;

In județul Bihor 8.000 Români;

In jud. Cluj 1.500 Români;

In partea din jud. Satu-Mare rămasă la Ungaria 6.000 Români;

In jud. Hajdu 1.000 Români (aci mai sunt vre-o 10.000 Români maghiarizați, sau chiar mult mai mulți!);

In jud. Jász Nagykan Szolnok 300—500 Români (județul acesta are un important număr de Români complect maghiarizați!);

In jud. Szabolci 600 Români

(și câteva zeci de mii de Români complect maghiarizați!);

Apoi Românii răsăriți dintr-o Dunăre și Tisa, din ținuturile nordice ale Ungariei și din Pannonia, în număr de 5000—6000 suflete.

Total aproximativ: 58.500 suflete.

Deci față de statistica maghiară din 1930 (care arată în întreaga Ungarie abia 16.000 Români) se înregistrează o pierdere a elementului românesc din Ungaria de 42.500 suflete!

Și totuși fostul prim-ministru Bethlen cuteasă să afirme ceea ce a afirmat: că dânșii „nu maghiarizează niciun român”, ba încă să se facă la Londra, la Cambridge, etc., judecător al tratamentului minoritar dela noi!

(Urmare și sfârșit în no. viitor)

Prețurile maxime

La ministerul de industrie s'a întocmit o decizie prin care se stabilesc 88 de articole de primă necesitate pentru care urmează să se fixeze, de acord cu Camerele de comerț și industrie, prețuri maxime.

Între articolele ce se vor maximaliza sunt trecute: bumbacul fire și diferitele țesături, confecțiunile de orice fel, ceai, cafea, untdelemn, încălzăminte de gata, unelte agricole și materialele de construcții.

Prețurile maxime odată stabilite vor fi afișate în toată țara.

Alte îndrăzneli ale d-lui Gyárfás

Faimosul jupuitor al țărănimii săcuiștii și conducător de fapt al partidului maghiar, senatorul Elemér Gyárfás, a ținut la Orade un discurs de-o rară îndrăzneală, protestând în contra introducerii numerusului valachicus în întreprinderile minoritare, iar de altă parte cerând pentru unguri numerus hungaricus în slujbele publice, dela generali până la factorii poștali.

A mai spus marele vulpoi — așa în treacă — o vorbă: că partidul maghiar nu s'a angajat față de unguri să-i scoată de sub stăpânirea românească, pentru că acest lucru nu stetea în putința sa. Altfel, — oho!...

Până și Suedia se alarmează

Precum e îndeobște știut Suedia e una dintre țările fericite cari n'au prea avut să se teamă de războaie sau incursiuni războinice străine, și atât de vreme îndelungată pe pace, sporindu-și în liniște cultura și bunăstarea. Adevărat că dela război încoace, de când s'a pomenit în spate cu o țară nouă, ruptă din Rusia, cu Finlanda, unde are un mare număr de suedezi față de cari finlandezii au început să se poarte cam ungurește (sunt doar frați de sânge, cam îndepărtați, cu ungurii), trebuie să fie mai veghetoare. O silesc la aceasta și vizitele cam dese ale bolșevicilor. Totuși Suedia rămâne ca și în trecut, o țară care nu trebuie să aibă teamă.

Și totuși chiar și Suedia se alarmează că industria sa de război se află în cea mai mare parte în mâni străine, și-anume „odeosebi în mâni nemțești.

Guvernul suedez a trecut acum prin parlament o lege prin care se hotărăște că nu se poate fabrica în Suedia material de război fără o îngăduință specială, și că fabricile existente vor trebui să declare materialele ce le fabrică.

E cazul să ne gândim iarăși la falmoasa noastră chestie Skoda.

Cărți, ziare, reviste

Ci că ungurii au scăpat de turci cultura Apusului!

Se știe că nerușinarea propagandei revizioniste ungurești merge până acolo, încât își permite să afirme că dacă nu erau ungurii ca să fină'n loc pe năvălitorii barbari, pe tătari, pe turci, etc., praful s'alegea de civilizația Apusului. Repetarea continuă a acestui fals monstruos a n'ceput să facă victime printre oameni de seamă ai Apusului, bine'nțeles printre oameni de-aciea cari nu s'au prea împăcat în școală cu istoria. Vom arăta în n-rul nostru viitor, ce enormități pot să spună luându-se după minciuna ungurească unui din Anglia. De astădată relevăm în acest loc răspunsul ce l-a dat prin ziarul „Universul” distinsul nostru istoric și președinte al Ligii Antirevizioniste din Transilvania, d. prof. Ioan Lupăș, legatului papal dela Budapesta, care și-a însușit într'un discurs minciuna ungurească: că Ungaria a apărât Apusul și de turci și de primejdia bolșevică.

În ce privește enormitatea că Ungaria a fost aceea care a pus stavilă înaintării spre Apus a bolșevismului, faptele s'au petrecut sub ochii noștri, ca să mai trebuiască arătate. Ungaria însă și a fost scăpată de bolșevici de armata românească.

În ce privește pe turci, d. prof. Ioan Lupăș arată că după ce Ștefan cel Mare al Moldovei a trebuit să piardă cu jertfe uriașe Chilia și Cetatea Albă, soarta Ungariei a fost pecetluită. Ungurii n'au putut opri pe turci, ca până aci Ștefan al Moldovei, și Ungaria lor s'a prăbușit în urma dezastrului dela Mohács.

«Când s'au împlinit patru secole dela această prăbușire — spune d. prof. Lupăș — istoricii maghiari au publicat la Budapesta o scriere comemorativă (*Mohácsi Emlékönyv*), înfățișând pe conducătorii politici și eclesiastici ai Ungariei dela începutul socului al XVI-lea în cele mai mohorâte colori: palatinul Ștefan Bathory și voevodul ardelean Ioan Zápolya erau bețivi, iar primații din Strigoniu, Toma Bakocz, Gheorghe Szatmári și Ladislau Szálkai erau desfrânați în așa măsură încât celui din urmă i s'a strigat în ședința publică a dietei muștrarea, că în calitatea de lerarh nu se știește să fină *harem*... Italianul contemporan *Mas-saro* afirma că nu există *nedreptate sau ignominie*, pe care ei să n'o facă, *dacă li se dau bani*. Dispăruse din societatea ungurească cu totul orice interes pentru binele public și orice spirit ide sacrificiu. De aceea alt

italian, cunoscător al împrejurărilor ungurești, *Burgio*, se credea în drept să spună că, *dacă Ungaria ar putea fi salvată din vârtejul primejdiei turcești pentru un preț de 3 florini, nu s'ar găsi în toată țara trei oameni gata să aducă sacrificiu*...

Dela acești martori italieni ar fi putut afla legatul papal îngrozitoarea decadentă morală, în care se ebătea Ungaria în preajma dezastrului dela Mohács. Dacă ea n'a fost în stare a se salva de pericolul turcesc, *cam să l fi putut îndărta dela porțile Europei Centrale?*

Mai cinstit lucru este a recunoaște adevărul istoric, că timp de un secol și jumătate Turcii azezați în centrul Ungariei și în capitala ei, au stăpânit țara aceasta după bun placul lor Numai izbânda armatelor austriace și polone, cari sub comanda lui Carol de Lotaringia și a lui Ioan Sobieski, începură după despresurarea Vienei ofensiva împotriva Turcilor, a fost menită să dea Ungariei ajutorul necesar, spre a se emancipa de sub jugul păgânului.

Iată deci, că o privire cât de fugitivă și sumară asupra evenimentelor mai importante din istoria Ungariei ar fi putut să arate legatului papal că lucrurile s'au petrecut tocmai invers de cum îi vor fi șoptit prelații și magnații dela Budapesta: *Nu Ungurii au îndărpat pericolul turcesc dela porțile Europei*, ci armatele austriace, polone și suedeze. Au îndărpat acest pericol din centrul Ungariei, recucerindu-i capitala din mâna Turcilor (1686).

Intovărășirea interminoritară

Săptămâna trecută am arătat că partidul maghiar (al conșilor) caută să se întovărășască în contra românilor cu fracțiunea maghiară a partidului socialist, și că oficiosul acestei fracțiuni a socialistilor, „Előre”, i-a răspuns partidului maghiar că socialistii unguri sunt gata să primească invitația.

Semioficiosul guvernului unguresc, „Budapesti Hirlap”, publică în n-rul din 3 Aprilie crt. rezumatul unui articol (apărut nu ni se spune unde) al fostului deputat sas Hedrich, care cere sașilor din Ardeal să se unească cu celelalte minorități.

E bine să se ia seamă la pregetirile acestea!

O glorie spurcată

Din „Pesti Hirlap” dela Aprilie:

„Dr. Eduard Lósy-Schöcher” (prin urmare unul din Ungurii — n. tr.), care a scris mai multe lucrări referitoare la istoria științelor și a tehnicii, desmintă ultimul său studiu părerea spândită îndeobște, că descoperitorul chibriturilor cu fosfor este ungurul Irinyi János. Că șeala s'a popularizat în urma unui articol din „Vasárnapi Ujság” depe vremuri al lui Árpád Pákh, și a trecut de atunci conștiința publică. Originea britului cu fosfor nu e știută precis; se vede că și această descoperire face parte dintr-o serie de descoperiri făcute de mai mulți „ingeni”. În continuare ni s'a arătat că Irinyi este numai un perceptor al chibriturilor.

12 milioane de unguri

„Uj magyarság” din 3 Aprilie crt. ne face cunoscută o carte a lui Nagy Ivan: „Őt világot magyarságra” („Ungurimea de cinci continente”), apărută de curând în editura Szemle Társaság-ului. V vorba în această carte că toată lumea 12 milioane de unguri, repartizați astfel:

In Ungaria hortistă 8.001.112
In statele succes. circa 3.387.000
In celelalte state ale Europei 900.000
In Statele-Unite 580.000
In Canada 500.000
In America Sudică 500.000
In Africa 300.000
In Asia 200.000
In Australia 100.000

Statistica d-lui Nagy i-așeză pe unguri în lume, și este, căci altfel n'ar mai fi posibilă. E adevărat că minciuna dela primul până la ultimul ungar. După acest Nagy Ivan Ungurii au 8 milioane și jumătate locuitori are 8.001.112 unguri, mărăji unu și unu, deși o țară are 460 de mii de germani, 450 de mii de evrei, ca să nu mai vorbim de celelalte minorități, iar după statisticele oficiale sunt numai nemți 600 de mii. Să mai adăugăm că după înțelesul arătării președintelui Societății de maghiarizări de nume gyei Zoltán (vezi-l-o în n-rul nostru de față în articolul dela pag. 3-a al d-lui Petre Petca), din 8 milioane și jumătate de locuitori ai Ungariei, 4 milioane și jumătate au nume ungurești. În statele succesive sunt apoi după d. Nagy 3.387.000 de unguri, tocmai un milion mai mulți ca în realitate. Despre celelalte cifre, celelalte țări, de prisos să nu vorbim.

În atenția românelor din Arad!

Nu uitați că în fiecare Marți după amiază la orele 5 Asociația ardeleană de emanciparea femeilor române ține ședințe și consfătuiri la sediul AGIR-ului. Cloștia și-a propus între altele să facă un cămin pentru românele bătrâne din Arad cari rămân fără ajutor, și a și adunat un fond însemnat în scopul acesta. Vor să facă și alte inițiative în folosul românelor arădane. Dați-vă deci toate românele din Arad concursul.

TOT ROMÂNUL DE BINE CITEȘTE ZIARUL

Necinstea din biserica maghiară

E bine cunoscută la Arad — și bine să fie cunoscută și aiurea — acțiunea ce-a înaintat-o la justiție în contra ordinului călugăresc al minoriților o biată spalătoreasă din Arad, Iuliana Pásztor, ca să-i plătească întreținerea unei fetițe din flori ce a făcut-o cu un călugăr din ordinul minorit, cu pater Angelo Sebastian.

Iuliana Pásztor a cerut întreținerea copilului dela cel care a siluit-o. Apoi — după refuzul acestuia — dela ordinul călugăresc al minoriților, dar cucernicii călugări nu numai că n'au voit să știe de asemenea îndatorire, ci au dat-o, afară și din slujba de spalătoreasă. Nu i-a mai rămas deci bieteii femei decât să se adreseze justiției. A căutat deci un avocat, dar n'a găsit între sumedenia de avocați minoritari din Arad unul singur să primească să o reprezinte. A ajuns deci astfel la avocatul român Atanasiade-Cuza, care a pornit în contra ordinului minoriților acțiunea.

De unde până aci călugării nu voiau să stea cu biata femeie de vorbă, acum s'au rugat frumos de ea să și retragă para și să primească o despăgubire. I-au oferit, ca la orbeți, odată și pentru totdeauna 5 mii de lei. Firește, Iuliana Pásztor n'a putut primi oferta, și și-a menținut para.

Acțiunea a ajuns la desbatere. Avocatul minoriților a susținut că nu i se poate cere provinciei minorite asemenea despăgubire, deoarece nu poate fi vinovată de faptele personale ale membrilor ei, făcute fără incuviințarea ordinului. La rândul său avocatul reclamantei a arătat: că ordinul călugăresc a recunoscut el însuși că are obligații, atunci când s'a oferit să-i dea reclamantei o despăgubire; că obligațiile membrilor ordinului trec asupra ordinului, de vreme ce ei au făcut când s'au călugărit vot de sărăcie, adică s'au angajat să n'aibă avere personală și să profite de câștigul muncii lor ordinul călugăresc; apoi că e valabilă și în asemenea cazuri jurisprudența ce s'a adus cu privire la tații cari trăiesc în casa părinților lor și au avere comună cu părinții, jurisprudența care obligă la plata întreținerii copilului pe cel care administrează moșia comună.

Judecătoria de ocol a hotărât în sensul celor arătate de avocatul reclamantei, că provincia călugărilor minoriti, cu sediul în Arad, este obligată să plătească Iuliana Pásztor câte 1000 de lei pe lună, începând dela 1927, când s'a născut fetița, până când va fi fetița mare.

Călugării au făcut apel în contra acestei sentințe la tribunal. Iar tribunalul a hotărât la fel ca judecătoria de ocol, respingând apelul ordinului călugăresc.

Cazul acesta e încă o dovadă a necinstei în care să bălăcesc reprezentanții bisericii maghiare din Ardeal.

La Arad un călugăr al unui ordin care uzurpă parohia romano-catolică (și deci n'aduce rușine numai casei călugărești din care face parte, ci și credincioșilor romano-catolici din Arad) necinstește o biată spalătoreasă din slujba așa-zisei mănăstiri, și când spalătoreasa cere întreținerea copilului, conducerea ordinului călugăresc trimite pe călugărul necinstit în altă parte, iar pe nefericita mamă caută s'o șperțuiască, apoi fiindcă n'a putut-o șperțui, însuși conducătorul ordinului (despre care presa ungurească arată tocmai acum că vrea să se facă vlădică la Alba-Iulia, în locul lui Majláth) vine și dă ziarului evreomaghiar „Aradi Közlöny” interviuri, scuzând fapta călugărului porc.

La episcopia romano-catolică a Orăzii niște popi salariați de statul român injură România ca la Budapesta și uneltesc în con-

tra ei, iar vlădicia vine și-i apără spunând c'au fost beți.

Intr'o altă vlădicie ungurească a Orăzii, într'a protestantului Su lyok, un popă (cel dela Luntreni) se imbată la crăsmă și după ce încează bătaie pentru vorbe necocotite rostite la adresa țării, vine și face pe martirul cauzei maghiare.

În Ardeal, la fel, se întentează procese în contra unor popi maghiari pentru că au făcut instigație în contra țării dela care iau leafă, și la justiție se scuză că erau iresponsabili, că erau beți.

Mai adăugați la acestea ceea ce am arătat acum câteva săptămâni: că unui preot maghiar din Săcuime, după ce au cerut la cununie căsătoriților să asculte unul de altul și să se sporească, îndeamnă nevestele să nu se culce cu bărbații lor dacă nu votează la alegeri cu partidul maghiar.

Nu generalizăm, firește.

Dar cazurile acestea de necinste prețesc sunt prea multe în biserica maghiară și tind să se generalizeze, scuzate fie cu iresponsabilitatea bețivănească sau erotică, fie cu susceptibilități naționaliste. Necinstea se întinde, și superiorii acestor porci în loc să o sancționeze o scuză și o incurajează. Ne-am fi așteptat să protesteze cineva din rândul ungurilor, dar nu e cine. Presa li-i evreiască, francmasonă, sau dacă e recunoscut bisericească ca acel „Erdélyi Lapok” dela Orade, e

prea orbită de ură antiromânească ca să nu vadă în porcii bisericii maghiare niște victime ale valahilor. Trebuie deci să ne ridicăm noi cuvântul în contra acestei decăderi. Avem dreptul s'o facem nu numai pentru că presa maghiară se face complice cu porcii îmbrăcați în rasă, și nu numai pentru că bipezii cu pricina sunt plăți de statul român, ci pentru că oamenii aceștia sunt lăsați să uzurpe, precum uzurpă de-o pildă ordinul minoriților parohiile catolice ale unui mare număr de orașe ardelenne, sugându-le beneficiile și făptuind în numele lor, în numele credincioșilor cari în nenumărat de multe cazuri nu sunt maghiari, fapte îndreptate în contra statului român.

Ordinul călugăresc al minoriților uzurpă astfel la Arad o parohie dintre ai cărei membrii 70 la sută sunt germani. De ce-i lasă statul român pe acești credincioși să supoarte o rușine ca aceea ce li-a adus-o pater Angelo (care, colac peste pupază, era și profesor al odraslelor acestor credincioși nemaghiari), și să se făptuiască în numele lor fapte antiromânești? Dece parohia romano-catolică dela Arad nu poate avea un paroh, ci trebuie lăsată pe mâna unui ordin călugăresc care de n'atace ai vrea să-l tragi la răspundere, se declară internațional și spune că nu-i răspunzător decât șefilor săi supremi de peste graniță?

Bătaia aceasta de joc ar putea odată să ia sfârșit!

Cum scria ziarul „Alföld” din Arad, la 1872, despre România.

„În Europa orientală se află un teritoriu asemenea aceluia locșor ce-l destinat în fiecare curte a unei case private pentru gunoale, necurățenii și lăpădături, care cu timpul trecând în spurcăciune și pestilență, inspiră cea mai de nesuferit scârbă și putoare domesticilor.

Cu un asemenea loc se poate asemăna statul așa numit România liberă.

Acesta este adevăratul termen tehnic despre libera Românie, — urmează apoi să caracterizăm caracterul, virtutea, morala și aspirația poporului din pretinsa liberă Românie, — zice cel care lăcăște (T) la ziarul „Alföld”.

Ce este și cum este românul?

„Natura sau providența a concentrat în Europa orientală, unde se află statul român, — toate mestecăturile păcatului, tot răul murdăria și netrebnicia omenimii!

„Românii țărani, cari în privința culturii sunt asemenea animalelor, și cu mișel și cu lași de caracter, cu mizerabili conducători, formează un cuib spurcat, a cărui țință și deviză este: hoția, spurcăciunea, cruzimea, demoralizarea și duritatea.”

„Acest depravat și hăbăuc popor este șgalba cea mai uricătoare depe corpul Europei civilizate, și ar trebui stărpit din rădăcină prin orice stat mai puternic care ar satisface dorințele universale ale omenimii civilizate.”

Ce fel este caracterul poporului din România?

„Este cel mai prăpădit, decăzut, laș și inert. Poporul acesta este mai degradat decât țiganii noștri ungurești, migranți cu corturile, cari în comparație cu gureșii cei de români, sunt și mai virtuși și mai eroici.”

Ce este eroismul românilor?

„Este o turmă dobitocească, — o ciurdă lașă, care nici când în vreau războiul serios n'a dat dovezi de eroism; ba ce e mai mult, știm din experiență: că pentru nimicirea unei astfel de turme, un regiment de husari ungurești de ai noștri e de ajuns ca s'o împrăștie ca vântul pulberea!

„Dar românii, ce e drept, tot au un mod eclatant de eroism, și anume: a persecuta pe unguri, a masacra și ucide pe emigranți, a măcelări în mod barbar pe bieții ovrei, — căci astfel de cruzimi convin simțământului lor de umanitate.”

„Din statul așa numit România, — precum le place a o numi, din zi în zi auzim cele mai scârboase și grețoase fapte, cari numai dela acești bandiți lași sau mai bine zis dela o rasă sălbatică se pot aștepta.”

Cine conduce acest popor?

„Pe acest bețiv și stricat dar mult lăudat popor, îl conduc unii cari prin manevrele lor în ziaristică, în biserică, în adunări politice și în corpurile legiu-

toare ale țării pururea și necontenit critică și se lamentează: că barbarii maghiari sugrumă toate drepturile românilor de peste Carpați.”

„Îl conduc acei afuristiți cari stau în necurmată corespondență cu falimosul corifeu național propagandist „Babeșu” și cu consorții lui, — cu aderenții lui cari în secret conspiră în contra noastră, și a căror intenție este: „să plară ungurul din țară!” Dar le garantăm românașilor noștri, că dacă s'ar hotărî a se muta de alcea în România cea mult lăudată de ei, în vecii vecilor s'ar căi!”

Ce trebuie românului?

„Sclăvia și lanțul ferecat trebuie poporului din România, nu constituțiune și libertate, pe care o folosește numai spre uciderea evreilor, spre măcelărirea femeilor și băcților, sau spre adrunțirea lor.”

Dupăce și a pus aceste întrebări și a răspuns la ele în chipul ungurește elegant de mai sus, autorul își încheie insultele astfel: „Scârbiți și rușinați să le întoarcem spatele românilor, căci numai scârbă și blestem merită acest popor nenlăsat și răutăcios din partea tuturor oamenilor culți și de omenie!”

Precum vedeți, presa maghiară de astăzi n'a evoluat prea mult dela felul ei de-a scrie de-acum 63 de ani.

B.

Dela Liga Antirevizionistă

Acțiunea pornită sub cerea d-lui colonel în România Romul Boldea de secția dețel Severin a Ligii Antirevizioniste pentru organizarea severinene sub drapelul Ligii Antirevizioniste a făcut un mare lucru prin organizarea din zilele trecute a secției din Făget, plătită în cadrele unei impenabile manifestări patriotice au luat parte săteni din împrejurimea.

Au luat cuvântul la manifestările d-nt: protopopul Olaru, colonelul Boldea, președintele secției Severinene a Ligii, prefectul Văleni, prof. Traian Simionescu, Const. Liuba, preotul Meșter și prof. Tiberiu Mităr.

Secția din Făget și-a ales ca mătorul comitet: președintele onoare protopop Sebastian Popariu, președinte activ preotul Muntean, vicepreședinte protopopul Nicolae Oprean, secretarul Axente Brașovan, membrul de onoare Tenes, Dr. Titus Olariu, Ion Ieșu, Vasile Olariu, Răchitean, Atanasie Butariu, Udrescu, Gh. Uglis, Ion Ilean, Dionis Drăgulescu, Peicuș, Petru Iona, Vasile Iona, Petru Curușiu, Alex. Ionescu, Alex. Popovici, Gheorghe Corneanu, Ioanichie Bucur, Alexandrescu, Ion Unipan, Cibian, Iosif Anghel, Gheorghe Grozescu, Petru Popa și Marius Țiucra.

In țara unde ci-că se plătește salariile la zi 'ntâi...

— ...și încă prin mandat poștal!

Astăzi toamnă, dupăcum am anunțat, guvernul maghiar a hotărât să ia în socoteala sa pe învățătorii confesionali, din principă că comunitățile bisericesti n'au cum să-i plătească și li-au rămas datoare cu leafă depe doi-trei ani în urmă. În schimbul acestei sarcini ce a luat-o asupra sa, statul încosează el impozitul cultural ce-l încasau în trecut comunitățile bisericesti.

Hotărîrea era că statul începe să plătească lefurile curente (cele din trecut urmau să le plătească tot comunitățile bisericesti) cu începere dela 1 Sept. Pe urmă s'a hotărât că se va începe plata acestor lefuri dela 1 Oct., dar zările budapestane n'au anunțat nici până acum că s'ar fi trecut dela hotărîre la faptă.

În schimb „Uj Magyarok” din 29 Martie anunță că s'a hotărât să se introducă dela 1 Iulie încolo în bugetul statului slujbașii primăriilor, despre cari se știe din alte relatări ale noastre că-s deasemenea neplătiți de câte un an și mai bine. Se vede că primăriile sătești au ajuns, ca și comunitățile bisericesti, la faliment. Rămâne însă să se vadă dacă hotărîrea despre care vorbește ziarul amintit l'adeverată și dacă se va traduce în fapt. Fiindcă — dac'a fost de fapt adusă — a fost adusă cu abia câteva zile înainte de alegeri, adică n'tr'o vreme când se

făgăduesc ele multe ca să se facă niciodată.

Săptămâna trecută a mare alarmă între funcționarii publice din Ungaria.

S'a anunțat adică ziare, că guvernul pregătește o reducere de 10-15 la sută a lefurilor funcționareștilor, cu începere dela 1 Mai.

Guvernul a dat la Martie o desmințire, dar nu se știe însă cât prețuiesc de vreme ce a fost dată două zile înainte de alegeri.

Reducerea aceasta are să a cincea făcută din lefurile funcționarești în timii cinci ani.

Spioni unguri condamnați în Iugoslavia

Curtea marțială din Belgrad a condamnat luni la 20 de ani de muncă silnică pe femeia Mesziényi, născută în orașul Hunyad, la 15 ani pe acuzatul Kaur, la 12 ani pe acuzatul H. și la 10 ani pe acuzata Elena B. și la muncă silnică pe viața acuzatul Kalman Balint, care au făcut spionaj pentru Ungaria.

afuielile...

Neprihănitul Bethlen despre neprihănitul Eckhardt, și viceversa

...cunoscut cetitorilor descotorosirea lui Gömbös, autorul lui Bethlen, cu titlul guvernase până la anul trecut, s'a ntământul rudel hortiste care spera s'ajungă să ia dânsul locul adevărat să-l fie dânsul Gömbös.

...lui Eckhardt, după ce, a dat greș chiar. Au unghiuri o vorbă, ruda de viță șvabească de neam slovac vede că n'a învățat-o: unt pe cap, să nu soare." Eckhardt avea întregi de unt pe cap, a leșit în bătaia soarelui, vorba ce-a rostit-o comanda lui Gömbös în Bethleniștilor din partidul lui, i s'a arătat "untul": i s'a amintit că a nis Ungaria la Liga Naționale. Ca urmare, Eckhardt imediat demisia din postul de delegație maghiară, și-apoi s'a nceput în maghiară val-vârtejului la descotorosirea lui de Bethlen, la disolvarea parlamentului, etc.

Răfuială cu avansuri

...are deci o mare răfuială ruda lui Horty, cu de-o parte pentru că din tronul puterii, iar pentru că l-a cam festelat rânduri trecutul, arăta a patronat furturi din

banul public, ba chiar că și-a făcut conacul dela moșie din asemenea bani, și încă din banii invalidizilor și-al orfanilor de război.

Vom asista deci, după ce se va fi deschis parlamentul, la o răfuială nostimă.

De-ocamdată și unul și altul, și Bethlen și Eckhardt, își dau numai (cum s'ar zice) avansuri.

In circumscripția întâiului trădător al țărăniștilor

Un asemenea avans l-a dat Bethlen lui Eckhardt Joi a fost săptămâna, în circumscripția Nagyatád, unde candida partizanul lui Bethlen Iuliu Berky (Iuliu Berky acesta e cel care l-a mâncat lui Eckhardt postul dela Geneva, spunând că a făcut acolo de rău Ungaria, și e dintre foștii partizani ai lui Bethlen singurul care l-a urmat cu-adevărat, punându-și candidatura ca bethlenist, în vreme ce ceilalți sau au fugit la Gömbös, sau au trecut în pasivitate).

Berky a candidat dinadins la Nagyatád, pentru că aceasta era circumscripția răposatului fost ministru Szabó de Nagyatád, care a trădat agrarianismul (rădarea aceasta e descrisă cu mult tragism în romanul „Ajutorul”, tradus și în românește, al lui Szabó Dezső) dându-se pentru un fotoliu ministerial pe mâinile lui Bethlen. Rostul candidării lui Berky acolo era deci să arate că adevărații țărăniști sunt ei, bethleniștii, și nu agrarienii lui Eckhardt.

Bethlen autor de reformă agrară

...deci să sprijine ruda lui Berky, Bethlen a în sensul acesta.

...nceput lauda de sine arădăpăce a căzut la înviorăpșatul Szabó de Nagyatád, Bethlen, a făcut răniți Ungariei următoarea

...dus la nfăptuire reagrării — spunea sfișoată țărănimea ungurească Bethlen —, poporului mai bine milion de iugăre de, am împărțit mai sute de mii de loturi, și am dat ajutor edificare acestor case". La asta de sine cetiștri știu ce bătaie de cunde. S'au dat în-âr peste un milion de de pământ, dar în la asta întră și păile așa-zisilor viteji, fermele de felul acela Jankapuszta, al dmânt e cam 50—60-sută din milionul și ne de iugăre ce se că s'au dat. Lumii e l-au rămas deci sute de mii de iugă-acestea s'au dat cu în rate, pe camătă, precum am ardat multe rânduri —

prețul unui iugăr face 101 de mil de lei. I-adevărat, de asemenea, că s'au dat locuri de casă, și că s'a înființat pe banii statului o societate pentru edificări de case, dar precum am arătat în mai multe rânduri, locurile acestea s'au dat la dracu'n praznic, pe izlazuri zise sărdură, încât trebuie să-și aducă oamenii pământ cu carul de aiurea ca să poată să samene ceva în așa-zisa grădina, și s'au dat deasemenea pe camătă, pe prețuri pipărate. Pe deasupra: societatea de edificări F A K Sz a edificat casele cu prețuri îngrozitoare, încât nu vor ajunge nici fiit impropretărilor să le poată plăti. Totastfel, precum am dovedit cu plângerile adresate de așa-zisii impropretăriți gazetelor budapestane, nu-s plătite nici până astăzi nici pământurile căpătate prin așa-zisa impropretărire, și din pricina camelor prețul acestor pământuri a ajuns așa de mare, încât e de 7—8 ori mai mare decât în transacțiile libere.

Să se adauge la toate acestea, ca să se poată bine judeca lauda de sine a lui

Bethlen, că ceea ce a făcut prin reforma agrară contele Bethlen, n'a fost decât o încercare de abatere a atenției țărănilor dela latifundii. A trebuit să fie de-a dreptul prost cine a mai râvnit după aceasta la o împărțire cu asemenea piață a moșilor groșilor. Adevărat însă că n chipul acesta țărăniștii s'au întors cu gândul la reforma agrară făgăduită de comuniști la 1919: la pământuri căpătate fără nicio răscumpărare.

Trădările „păgânului” Eckhardt

Așa s'a iudat Bethlen în circumscripția lui Ștefan Szabo de Nagyatád, care dacă n'a fost trădător al țărăniștilor ungurești, a fost în orice caz un mare naiv când a crezut că primind un ministeriat dela Bethlen, va transforma numai decât guvernul lui Bethlen într'un guvern țărănișt.

După ce a spus acestea, s'a dat apoi la Eckhardt și la agrarienii acestuia. A amintit că pe vremuri au fost și el cu țărăniștii Nagyatádi Szabó, că l-au trădat apoi, trecând la ebreiști, că Eckhardt a revenit apoi la țărăniștii când a murit președintele de partid Gaál Gaston, luând moștenirea acestuia și botezându-i partidul „agrarian”, ca apoi să-l vândă guvernului Gömbös.

„Gaál Gaston — a spus la punctul acesta Bethlen — a mu-

rit, iar moștenirea sa a ajuns în mâna păgânilor. Partidul său, care s'a botezat apoi agrarian, a devenit partid de scandaluri întreaga țară a văzut cum în timp ce șeful lui țipau în provincie în contra cartelurilor, la Budapesta unul dintre acești șefi, conducător al presei partidului, s'a dus la carteluri și a luat bani grei ca să ncezeze campania în contra lor. (Aluzie la Trettina). Bethlen a amintit apoi despre marele șperț luat de agrarienii pentru presa lor dela societatea municipală Ibusz, apoi a spus că în fruntea partidului agrarian stau doi inși cari de-o parte perorează în contra capitaliștilor, iar de altă parte apără în fața justiției pe excroci cari scot prin contrabandă din țară banii țărănilor.

Un dosar care a dus la guvernamentalizarea lui Eckhardt

Dosarul cu șperțul șantajist dela Ibusz — a spus apoi Bethlen — era în drum spre justiție, dar s'a împotmolit în sertarul lui Gömbös. Și atunci s'a ntâmplat minunea, că agrarienii lui Eckhardt, cari până aci numeau cele 95 de puncte de program ale lui Gömbös „carte de visuri”, și au însușit programul lui Gömbös „în care găsiți orice — a spus Bethlen — afară de conșinut suflet”, și „din care lipsește punctul cel mai esențial: cum să fie ajutat țărănimea”. (Citat din „Magyarság” dela 29 Martie).

Neprihănitul Eckhardt răspunde neprihănitului Bethlen

Atacurilor acestora li s'a răspuns printr'un editorial în n-rul din 29 Martie al lui „Uj Magyarország”, oficiosul lui Eckhardt scos pe banii guvernului Gömbös și pe bani dela Berlin.

„Uj Magyaróság” îl avertizează pe Bethlen că dacă mai continuă să facă desăinșurii și să vorbească de răspunderi, o să i s'arate: cine a mușamalizat afacerile dela ministerul ocrotirilor sociale zise ale lui Emil Petrichevich-Horoath (fost subsecretar de stat la ministerul cu pricina), ce dedesupturi și ce ramificații are afacerea Eskütt, cine a fost acel „înalt ofertant” care și-a oferit castelul spre vânzare ministerului ocrotirilor sociale, sub a cui guvernare

s'a făcut afacerea cu somierele, afacerea Lillafüred, afacerea cu depozitele de vin unguresc din străinătate (care ndeosebi în Elveția a făcut Ungaria de tot răsul), afacerea Tompa-kelebia, etc., etc. Il mai avertizează că o să i se pună în discuție falimentul economic și financiar care era să se declare dacă nu se schimba la repeseală guvernul Bethlen cu guvernul Iuliu Károlyi. O să-i arătăm răspundere, încheie „Uj Magyaróság”, numai atunci să se fiină bine!

În același număr al lui „Uj Magyaróság” se publică și o declarație a conducătorii partidului agrarian, în care se spune că partidul lui Eckhardt „il va da” pe Bethlen în judecată.

Banii bieților invalizi și orfani de război

Precum se vede, răfuiala se anunță nostimă. Și nu e vorba numai de afaceri pe cari le-a patronat și le-a mușamalizat contele Bethlen, ci și de afaceri făcute de el personal, și anume în dauna fondului invalidizilor și orfanilor din război. În rândul trecut Eckhardt îl acuzase că și a făcut conacul dela moșie pe banii invalidizilor (și acuzația aceasta a fost repetată de ministrul de comerț Bornemisza în campania electorală); acum îl acuză că a pus ministerul ocrotirilor sociale să

cumpere castele, și și-a oferit spre vânzare ministerului castelul său (pe care — s'ar deduce — și l-a fost pus în ordine tot pe banii acestui minister). Celelalte afaceri înșirate mai sus încă au „ramificații” (ramificații ce duc la Bethlen), precum spune în articolul său „Uj Magyaróság”. Deci o să fie o frumusețe răfuiala ce s'anunță. Numai că amândoi beligeranții sunt prea cu „unt pe cap”, ca să treacă dela avertizările șantajiste la destăinșurii întregi.

Ce fel de unguri sunt la Arad.

Precum arătăm și în articolul „Necinstea din biserică maghiară”, ordinul călugăresc al minoriștilor face la Arad iredentism în numele credincioșilor unei parohii care nu e decât pe sferi ungu-rească.

Ordinul acesta călugăresc are la Arad o casă așa-zisă culturală, unde se țin săptămânal adunări, conferințe, festivaluri, etc. Și iată ce fel de unguri dau aceste spectacole (cităm din lista din „Erdélyi Hírlap” dela 2 Aprilie a figuranților sezătorii de azi săptămâna): Fischer Irén, Iáger Katalin, Pfeilmayer Irén, Thold Karola, Winkler Maria, Niedermayer Teodora, Spieschny Felicitasz, Bohn Klara, Czédly Eleonora, Winkler Maria, Bohn Iudit, Kohn Irén, Szirbusz Margit, Jávorszky Mária, contesa(???) Zedwitz Bertha, Bandur Ana, Friedrich Margit, Bogyo Kára, Csernyaszky Gizella, Csomány Mária.

Alături de aceste 20 de nume neungurești, au mai figurat în program 14 nume maghiare, despre cari numai ofișerul stării civile ar putea ști dacă ascund o origine etnică ungurească (Veress, Papp, Toth, Czudar, Kallap, Jalgozzy, etc.)

Propaganda iredentistă în străinătate

„Pesti Hírlap”, oficiosul Ligii Revizioniste, anunță în n-rul din 14 Martie crt., că un anume Hermann A. Heydt (după nume șvab, de sigur din Ungaria), avocat și profesor la Academia de drept din New-York, a finit la City College din New-York o conferință revizionistă în folosul Ungariei. Un colonel american de origine ungurească, Eugen Boross, i-a publicat-o în ungurește și englezește și a trimis-o tuturor oamenilor politici din Statele-Unite. Poșta americană a refuzat însă s'o ducă la destinație, și a distribuit-o abia după ce Heydt a făcut intervenții la locuri înalte.

O comemorare și-o afacere

Măine, 8 Aprilie, se implinesc 200 de ani de când a murit la Rodosto, în exil, principele unguresc Francisc Rákoczy al II-lea. Fiindcă principele comemorat a avut legături cu Slovacia și cu Ardealul, i se fac măine în Ungaria mari comemorări, cu instigații în contra Cehoslovaciei și a României. S'a dat ordin să se facă parastase la toate bisericile din țară, iar societățile patriotice să țină întruniri.

Comemorarea e pusă sub comanda Asociației de falsificatori de franci și de protectori ai bandiților dela Jankapuszta „TESz”, care — precum am mai arătat acum câteva săptămâni — a dat ordin prin primării să se arbo-reze cu acest prilej pe fiecare casă din Ungaria drapele nouă-nouțe. Ceea ce se știe ce înseamnă: o afacere de stil uriaș!

INFORMAȚIUNI

Astăzi a expirat termenul pentru plata ratei la datoritiile sătești ce beneficiază de înlesnirile din legea conversiunii.

Gvernul a dat voie asociațiilor studențești să-și țină la 14 Aprilie la Craiova congresul anual.

La Viena s'a făcut o nouă pregătire în vederea readucerii Habsburgilor. Precum anunță ziarul habsburgist „Magyarság”, s'a denunțat fără veste contractul de închiriere al tuturor locatarilor Burgului, firește, fără nicio explicație.

În n-rul din 28 Martie al ziarului budapestan „Magyarság” s'a publicat o corespondență din Cluj referitoare la hotărârea prin care primăria Clujului a evacuat societatea ungurească de turism EKE din casa lui Matia Corvinul, pe care o deținea fără nicio drept, deoarece precum se știe contractul cu primăria l-a expirat la 1915 și n'a mai fost prelungit.

„Magyarság” își intitulează corespondența: „Au răpit casa părintească a regelui Matia”.

Nu cumva oare așa-ziișii turciști dela „EKE” or fi neamuri directe ale regelui Matia, și li s'o fi lăsat casa prin testament?

Un încrezut din Timișoara, Prohászka Ede junior, s'a apucat săptămâna aceasta să pună 'n aplicare pe străzile capitalei Banatului numerus antivalachicus, suindu-se cu automobilul peste birjile cu pasageri români. A mânăst astfel peste o birjă în care se aflau doi funcționari români, și l-a rănit lăsându-l aproape morți.

Imbulbatul Prohászka a fost dus la parchet. Să sperăm că deși odrașă una din dictaturii pieții timișorene, își va lua pedeapsa așa cum l se cuvine.

E vorba să se pedepsească cu un an închisoare speculanții cari nu respectă legea pentru înfrânarea speculei.

Să nădăjduim că nu-l numai vorba.

Rugăm pe onorații res-tanțieri să înțeleagă că un ziar se scoate cu parale grele și cu trudă, deci să binevoiască să-și facă datoria, achitându-și abonamentul.

Fiindcă unii dintre abonații cari primesc gazeta de astă toamnă greșesc și trimit numai abonamentul dela 1 Ianuarie înainte, îl rugăm să-și întreprindă abonamentul, iar pe cei ce își plătesc abonamentul de aci înainte, să achite odată cu abonamentul pe anul 1935 (pe-un an sau pe-o jumătate de an) și datoria depe lunile din anul trecut, socotită la 15 lei pe lună.

In Ungaria au fost alegeri parlamentare. Rezultatul lor întreg se va cunoaște numai mâine seară, când se sfârșesc alegerile din Budapesta și din Hodmező-vásárhely. In restul țării Gömbös a obținut majorități cum nu s'au pomenit nici pe vremea lui Bánffy. A luat 95 la sută dintre mandate, dintre cari 22 de mandate revin aliatului său Eckhardt.

In numărul viitor vom arăta amănunțit compoziția noului parlament, precum și mijloacele de cari s'a uzat ca să se ajungă la desființarea opoziționiștilor, necesară planurilor dictatoriale ale lui Gömbös.

In stația Palas de lângă Constanța, precum arată ziarul „Universul”, e casier un ceferist ungur care și-a vâruit casa roșu-alb-verde. Te pomeniști că a fost trimis acolo fiindcă o fi căzut la examenul de limba română. Și tot noi suntem vino-vași dacă vipera va trebui concediată?

Ziarele din capitală au anunțat la sfârșitul săptămânii că e vorba să se facă în vederea schimbării Constituției un guvern nou, sub președinția d-lui G. Tătărescu, cu d. dr. Al. Vaida-Voivod și cu d. Oct. Goga. După ce acest guvern va fi făcut schimbarea Constituției, ar urma să-și dea demisia și să vină din nou la conducere guvernul actual, sub președinția d-lui prim ministru G. Tătărescu.

Correspondentul nostru din Budapesta ne anunță de altă parte că semioficiosul guvernului maghiar „Budapesti Hirlap” a publicat la 4 Aprilie o telegramă din București, în care se arată că după știrile ce circulă în lumea politică din românească, în luna viitoare se vor convoca în ședințe comune corpurile legislative și vor proceda la schimbarea Constituției. Proiectul ar fi ca jumătate dintre senatori să fie numiți, și ca Senatul să aibă dreptul de a dizolva Camera. Se va hotărâ deasemenea ca ministerul de externe să fie cu totul independent de fluctuațiile politice.

Precum arată în n-rul său de ieri ziarul „Universul”, Institutul de demografie și recensământ nu figurează în noul buget al statului, cu alte cuvinte e ca și desființat.

Faptul acesta e mai mult decât surprinzător. Reușisem în sfârșit să avem și noi un oficiu de statistică a populației, și încă unul care să rivalizeze cu ori-care din Europa, și iată-l condamnat pieirii. Nu-și dau nici astăzi seamă oamenii noștri de ce importanță uriașă este să cunoaștem în fiecare moment cum stăm în privința populației țării, în privința creșterii sau descreșterii minorităților și în privința tuturor fenomenelor de această natură, cari interesează direct viitorul neamului?

A fost prins în sfârșit, la Tg. Sulița, unde trăsese în gazdă la o rudă a ultimei sale concubine, faimosul bandit Coroiu. Prinderea sa s'a întâmplat în împrejurări cu adevărat ca din basme. Ii fusese casa împrejmuită de-o armată întregă de jandarmi și de mii de oameni veniți la târg, dar banditul a refuzat să se predea, trimițând vorbă că dacă vin peste el se împușcă, și că nu se predă decât dacă vine la dânsul primul-procuror din Botoșani, însoțit de avocatul său. S'a întâmplat așa precum a dorit el. După ce s'a predat, a fost dus la Botoșani. Acolo a spus că i se urise cu haiducia și era hotărât să se predea, apoi a căutat să desmintă crimele ce i se pun în socoteală, spunând că n'a săvârșit niciun omor ci numai furturi.

De necrezut!... Și totuși e adevărat: Bugetul ministerului apărării naționale pe anul 1935 a fost redus la capitolul: Instrucția trupe sub arme, concentrări, manevre, călătorii de comandament, pregătirea premilitară, cu 53.744.230 lei, fiind fixat la 79 milioane lei, față de 132.741.230 lei cât fusese în anul trecut.

Adevărat că s'a sporit bugetul înarmărilor, dar — precum arată ziarul „Universul” într'un articol referitor la reducerea de mai sus —, nu trebuia uitat că „materialul fără factorul-om nu înseamnă nimic”, — că sporirea armelor fără sporirea instrucției nu înseamnă lucru bun.

Noi facem reduceri de felul acesta atunci când generalul Gömbös ne pune în vedere că Ungaria sa va lămista exemplul Germaniei și va reintroduce fațăș serviciul militar obligatoriu.

Ziarele din Budapesta fac mare agitație pe chestia unei scornituri a gazetei iredentiste „Brassol Lapok” dela Brașov, care a lansat că în Săculme nu se rezolvă decât actele acelor cetățeni cari trec la legea ortodoxă.

Nu se găsește oare nimeni să aducă pe jupânii dela „Brassol Lapok” la realitate?

La judecătoria de ocol din Arad s'au judecat zilele trecute două firme evreo-maghiare; una din Budapesta, alta dela Sebeșul-Săsesc. Cea dela Budapesta are 'n Budapesta o fabrică de șepci cu marca Nor-coc, și le desfăce 'n România printr'o cursală ce și-a înființat-o la Arad. Cea dela Sebeșul Săsesc și-a boțezat șepcile Noroc, și a fost dată de rivala sa budapestană 'n judecată pentru că și-ar fi însușit marca ei. Judecătoria de ocol a îndrumat pe reclamantii budapeșteni la tribunal.

Cetiți și răspândiți:

„Gazeta Antirevizionistă”

Săptămâna

In țară, am avut o săptămână de mături între tabăra național-țărănistă a d-lui între tabăra Maniu-Mihalache. După sânge intristătoare încăierare dela clubul național din Cluj, a urmat o 'ncăierare și mai urită în urma căreia ziarele d-lui Vaida l-au numit Maniu criminal și l-au arătat ca autor al celui lui Precup. Spectacolul acesta a produs la mânească mare amărăciune.

In zilele din urmă s'au publicat în presă reșteană știri despre o apropiată schimbare a tuței, urmând s'o facă un guvern Tătărescu Goga.

Parlamentul a votat o seamă de legi prin care institue taxe noi. Înăsprirea legii speculei continuă să întârzie. S'a luat în zilele din urmă în legea reformei administrative.

Studenții au silit guvernul printr'o serie de manifestații întâmplătoare la București, să le dea o zi de sărbătoare până săptămâna viitoare congresul.

Săptămâna externă ni-a adus o speranță dar până acum zădărnice, pentru 'nlăturarea mejdiel războiului. De-o parte: Italia și stau tardși gata de încăierare; Abisinia a cerut Națiunilor să mijlocească între ea și Italia, a răspuns cerând să i se dea fără zăbavă o parte din teritoriul abisinian; amândouă centrat deci la graniță armată. De altă parte, mejdia germană continuă să fiind toată lumea mai mare încordare. Germania a adunat trupe noi austriacă. Anglia și-a dat în cursul săptămânii silințele să rupă pe polonezi de germani, cerând adere la pactul oriental, dar n'a izbutit. Călătoria lui Eden la Varșovia a rămas fără rezultat. Călătoria sa la Moscova și la Praga a prilejuit manifestații de simpatie ale rușilor și cehoslovacilor pentru Anglia și Franța. Hitler a cerut în zilele următoare să se despartă statutul Ligii de tratatului adecă să nu 'nsemne că cine intră în Ligă e obligat să respecte tratatele de pace cari stau la baza Ligii. A mai cerut să i se redea Germaniei și să i se recunoască suveranitatea pe Odera și 'ndrea de sus, cu alte cuvinte să i se recunoască asupra Austriei, a coridorului polonez și-a ținutul...

Despre oprirea îndrămirilor germane n'a vorba în cursul săptămânii, în schimb țările prietene de Germania și-au sporit și ele pregătirile militare. Un deputat evreu din Franța, Teitinger, care face parte din comisia apărării naționale, a făcut o indiscreție struoasă, dând în vileag că Italia și Cehoslovacia au luat măsuri militare urgente, că Franța și aliații încheial un tratat de colaborare aviatică, că Franța a făcut în străinătate mari comenzi de avioane și 'ncheial o alianță cu Belgia, prin care i se dă dreptul de război să treacă prin Belgia. Firește, desirurile aceste au fost îndată desmintite.

Peste câteva zile urmează să se întrunească la Stresa, sub președinția d-lui Mussolini, o conferință pentru asigurarea păcii.

Așa zisa naționalizare a industriei

— Un caz din cele multe —

Ziarul „Universul” a publicat în n-rul din 5 Aprilie crt. lista consiliului de administrație al soc. „Petroșani”, una dintre cele dintâi naționalizate societăți miniere.

Alături de 13 români, de un evreu românesc (Kauffmann O.) și de un francez, figurează în consiliul de administrație al soc. „Petroșani” următorii: vicepreședinte Welsz Fülöp, președintele consiliului de administrație al Băncii comerciale ungare din Budapesta; administratori: dr. Gheorghe Bernady, fost deputat și primar al orașului Târgu-Mureș; conte Iosif Bethlen, proprietar; Chorin Ferencz președintele societății Salgo-Tarjan, Budapesta; Desberg Antal ad-tor al soc. Solgo-Tarjan, Budapesta;

Farkas Ferencz, fost general al căilor ferate; Fuchs Richard, director al societății Urikany din Ungaria; dr. Gustav Grunwald, ministru maghiar, Budapesta; Lorand Hegédüs, fost ministru Budapesta; baron Paul Károlyi, ad-tor delegat al Băncii naționale de Credit Budapesta; Ernest Reimanu, ad-tor al Băncii Solgo-Tarjan Budapesta; Bor Schlovsky, fost ministru director general al Băncii nerale de credit, Budapesta; Pavel Szasz, avocat; Vegh Gyula, vice-președinte al companiei de navigație ungară, Budapesta; gen Vida, vice-președinte al soc. Charbonnages Hongrie, Budapesta; Alexandru Weinert, președinte-gerant al Băncii ner Bankverein, Viena